

Kõrgem Kunstikool Pallas

Fotograafia osakond

Protsessikriitiline loominguline avastusretk “Tuleb mis tuleb”

Lõputöö

Autor: Sille Riin Rand

Juhendaja: Kaisa Eiche

Konsultant: Toomas Kalve

Tartu 2024

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. PROTSESIKRIITILISE LÄHENEMISE LÄHTEKOHAD	5
1.1 Idee lahtimõtestamine.....	5
1.2 Katsetamise mõiste(d).....	7
2. KATSETAMINE JA PROTSESS	9
2.1 Materjali valik ja tegevuse põhjendus.....	9
2.2 Katsetamise meeleollu seadmine.....	10
2.3 Algus.....	11
2.4 Teoste loomine ja avastused.....	13
2.4.1 3D silm.....	13
2.4.2 Millimallikas.....	14
2.4.3 Fotod raamis.....	15
2.4.4 Tuvituvittu.....	16
2.4.5 Barüüt fotopaber.....	17
2.4.6 Abstraktne lamp.....	17
2.4.7 Tänavanäitus.....	18
3. “LÕPPTULEMUS”	20
KOKKUVÕTE	28
SUMMARY	29
KASUTATUD ALLIKAD	31
LISAD	32
Lisa 1. Tissilamp, 2023 kevad. Kontaktkoopiad kinnitatud rõngaste abil lambikupli raamile.....	32
Lisa 2. Rohkem kui tiss, 2023 sügis.....	33
Lisa 3. Algse abstraktse lambi kavand.....	34
Lisa 4. Millimallika joonised ja algne kavand.....	35
Lisa 5. Kaltsukast leitud materjal.....	36
Lisa 6. Raamist välja tulev kavand.....	37
Lisa 7. 3D silma ebastabiilne põhi.....	38
Lisa 8. 3D silma stabiilsem põhi.....	39
Lisa 9. 3D silma kavand.....	40
Lisa 10. Lahti võetud vihmavari.....	41
Lisa 11. Poolik millimallikas, ei jõua kuhugi.....	42
Lisa 12. Kokini stiilile sarane õmmeldud fotod.....	43
Lisa 13. Punase niidiga kinnitatud tööd.....	44
Lisa 14. Fotodele joonistatud mustrid.....	45
Lisa 15. Tuvituvittu - Galeano sarnane lahendus.....	46

Lisa 16. Abstraktse lambi põhi.....	47
Lisa 17. Haakristid garaažil.....	48
Lisa 18. Näituse tutvustus.....	49
Lisa 19. Tänavanäituse algus.....	50
Lisa 20. Enamus pildid seinal.....	50
Lisa 21. Politsei meid taskulambiga tabamas.....	51
Lisa 22. Kokkukleepunud fotod.....	51

SISSEJUHATUS

Oma lõputöös “Tuleb mis tuleb” keskmes on loomeprotsessi nautimine ja katsetamine, rõhutades kunstilise tegevuse spontaansust ja avastamisrõõmu, eksperimenteerides must-valge fotolabori jääkidega. Erinevalt traditsioonilistest kunsti projektidest, mis püüdlevad konkreetse lõpptulemuse poole, keskendub minu töö protsessile, keeldudes püstitamast töödele kindlat plaani. Tahan uurida, miks kunstis ei väärtustata loomisprotsessi ja eksperimenteerimist samaväärselt ideaalsete lõpptulemustega ning kuidas innovatsioon sünnib järjepideva töö tulemusel, mitte üksnes eesmärgi seadmisest. Peale selle soovisin iseendale kasvatada julgust läheneda fotole tavapärasest erinevalt, et arendada ennast kui kunstnik ja leida uusi lähenemisi fotokunstile.

Oma kirjalikus osas tutvustan kuidas jõudsin selle lõputöö ideeni, ning mis see minu jaoks tähendab ja uurin eksperimenteerimise mõiste erinevaid lähenemisi kunstis ja teaduses ning kuidas ise sellele lähenen.

Lõputöö praktilises osas üritan viia ennast avatud ja loomingulisse olekusse, et paremin katsetada, sest igapäevased ebakindlused ja hirmud võtavad tihti peale mõtted üle ega võimalda spontaansust ja avastamisrõõmu. Katsetan läbi erinevaid materjale ja kuidas nad üksteisega kokku sobivad, kuid mis lõputööst välja kujuneb on võimatu öelda, sest kõik tegevused tulevad jooksu pealt ja olenevalt olukorrast. Tähtis polegi see, mis lõpuks välja tuleb vaid kuidas katsetamine ja protsessi nauding mõjutavad mind ja mu edaspidist lähenemist fotokunstis.

1. PROTSSESIKRIITILISE LÄHENEMISE LÄHTEKOHAD

Järgnevas peatükis tutvustan, kuidas lõputöö idee muutumine on mõjutanud käesoleva lõputöö teemani jõudmist ning uurin kunsti loomeprotsessi väärtustamist ja eksperimenteerimise rolli selles. Samuti uurin erinevaid lähenemisi katsetamisele ning toon välja, kuidas see mõiste on aja jooksul muutunud ja erinevates kontekstides tõlgendatud. Minu eesmärk on näidata, kuidas katsetamine ja avatus uutele kogemustele võivad rikastada kunstilist eneseväljendust ning avardada projektipõhise kunsti piire.

1.1 Idee lahtimõtestamine

Minu algne lõputöö plaan oli midagi muud teha. Idee oli küll käsitleda katsetamist kui protsessi olulist osa kunsti loomisel, aga moel, kus esialgu sai ikka planeeritavatele teostele nõ "eesmärk" seatud. Enda lõputöö teema kontseptsiooni komisjonile tutvustamisel ei läinud asjad päris plaanipäraselt. Kindlasti mängis rolli minu enda ebaselge lõputöö idee kirjeldus, aga peale selle ei tulnud niikuinii komisjon mu mõttega eriti kaasa ning suunasid ideed pigem teises suunas. Taheti teada, mis on töö eesmärk ja mõte.

See olukord meenutas mulle varasemaid kokkupuuteid, kus mul on tuhinat ja motivatsiooni midagi uut proovida ja selle kaudu õppida nii enda kui ka tegevuse kohta, misjärel kas õppejõud, õpetaja, pereliige või keegi muu tuttav on idee maha kandnud, sest see pole läbi mõeldud või arusaadavalt mõtestatud, et miks ma seda teen. Sellised olukorrad pärsivad meelegakindlust nii inimese kui ka kunstnikuna, sest kui mu eesmärk on katsetada ja kogeda, siis autoriteet ei mõista sellist tegevust eesmärgina. Jääb arusaamatuks, miks ei väärtustata kunsti loomise protsessi ega eksperimenteerimist samaväärselt kui "ideaalset" lõpptulemust.

Pealkirjas mainitud protsessi kriitilisus viitab mitte niivõrd loomeprotsessi enda kriitilisele hindamisele, vaid pigem kitsale ajaraamile, mis on seotud projektipõhise kunstitegevusega. Antud kontekstis keskendub see lõputööle, kuid see võib ilmneda ka kunstiväljal näiteks galeriides näituste korraldamisel. Teadvustades seda, püüan ma oma lõputööd luues säilitada võimalikult protsessikeskset lähenemist, hoolimata lõputöö protsessi kehtestatud tähtaegadest.

Lõputöös fookuses on loomeprotsessi nautimine ja katsetamine, rõhutades kunstilise tegevuse spontaansust ja avastamisrõõmu. Erinevalt traditsioonilistest kunsti projektidest, mis püüdleavad konkreetse lõpptulemuse poole, keskendub see töö jooksvale protsessile, mille

käigus keeldun püstitamast kindlat “ideaalset” lõpptulemust. Lähenemine võimaldab uurida, kuidas loovuse vabadus ja eesmärgi puudumine võivad rikastada kunstilist eneseväljendust ja avardada projektipõhise kunsti piire. Eksperimenteerin materjalikeskselt, kasutades must-valge fotolabori jääke nagu testribad, kontaktkoopiad ja suurema “eesmärkita” tehtud fotod.

Vaatajat ei huvita, mida ma vahepeal õppisin, vaid mis on teose lõpptulemus. Ainult minule endale on tähtis protsess, kõik kogemused, mida kunstiteost luues kogesin ja uued oskused ning teadmised, mis juurde õppisin. Vaataja mured pole tegelikult minu mured. Nende huvi on olla kunstist liigutatud, sellest meelelahutust saada, raha teenida, mida iganes. Minu ülesanne on õppida oma tööd tegema. (Bayles, Orland 1993: 5)

Vaatajat huvi puudus protsessi vastu on minu jaoks kummaline, sest isiklikult näen, et kogu loomeprotsess ja erinevate tehnikate ning ideede katsetamine mängivad teose valmimisel väga olulist rolli. Protsessita ei eksisteeriks ka lõpptulemust.

Miks on jäänud mulje, et kunstis ei väärtustata loomisprotsessi ja eksperimenteerimist nii palju kui ideaalset lõpp tulemust kuigi seda polegi võimalik ilma katsetamata saavutada? Leian, et loomeprotsessis katsetamist on vaja toetada igas olukorras, sest innovatsioon ei sünni sellest kui see lihtsalt asjana iseeneses eesmärgiks seada, vaid on järjepideva töö tulemus. Ka kõige ikoonilisemad klassikalise muusika heliloojad nagu Bach, Beethoven ja Mozart genereerisid sadu ja sadu kompositsioone, millest avalikkus teab vaid väheseid meistriteoseid. (Grant, 2016)

Elamine ongi pidev katsetamine. Kuna kõik on pidevas muutumises, siis pole eriti võimalik midagi teist korda teha. Katsetame esimest korda kõndimist. Esimest korda kaamera kasutamist. Aga isegi kui olen ühe kaameraga juba pidevalt pildistanud ja võtan teise tootja kaamera, siis on taaskord tunne nagu pildistaks esimest korda. Me pole midagi muud kui algajad - isegi kui olla oma loominguga juba viiskümmend aastat tegelenud. Me kõik oleme algajad ja me kõik sureme algajatena. (Gilbert 2015; 158)

Mina võtan oma lõputööd mitte ainult kõrgkooli lõputööna, vaid ka võimalusena ennast arendada, enda kohta midagi uut õppida ning meenutada, kuidas kunsti on oluline teha iseendale samal ajal selle protsessi nautides. Niisiis keskendungi oma lõputöös loomeprotsessile ja katsetamisele, eirates etteantud lõputöö kehtestamata lõplikku eesmärki.

1.2 Katsetamise mõiste(d)

Mina suhtun katsetamisse kui kogemuste hankimisse. Leian, et katsetamise juures on tähtis, et sellest midagi õppida. Sama on kogemustega. Katsetamine on teadlik otsus midagi teha. Kogemused võivad aga igapäevaselt ka lihtsalt juhtuda, isegi kui plaani midagi uut õppida puudus. Mõte aga sama – tegid midagi läbi, õpid sellest, arened ja lähed eluga edasi.

Lisaks ei taha ma siduda katsetamist läbikukkumisega. Leian, et see seos saab käia ainult kindla ja kitsalt sihitud eesmärgi kohta, kus sa tõesti “kukud läbi”, kui ei saavutata katsetamise kaudu eeldatud lõpptulemust. Selline suhtumine tekitab negatiivseid tundeid ja ärevust katsetamise suhtes, sest keegi ei taha olla “läbikukkuja”.

Cambridge Dictionary järgi on katsetamine millegi proovimine, et avastada, milline see on või saada selle kohta rohkem teada”. Eesti Keele Instituudi sõnaveebi järgi on katsetamine aga püüe midagi teha, sooritada või saavutada. Juba nende kahe sõnaseletuse tähendus on kergelt erineva suhtumisega. *Cambridge Dictionary* seletus on kui kutse avastama, Eesti Keele Instituudi sõnaveebi seletus keskendub rohkem lõpptulemusele.

Kaasaegse kunsti ajaloo dotsent Eva Diaz selgitab raamatus “The Experimenters: Chance and Design at Black Mountain College” katsetamise tähendust järgmiselt: *“Eksperiment jagab koos empiirilise ja kogemusega ühist päritolu ladina keeles "experiri", mis tähendab "proovida või katsetada". Kuni kaheksateistkümnenda sajandini olid inglise keeles kasutatavad kogemus ja eksperiment vahetatavad, kuigi hiljem hakkas kogemus tähendama seda, mis on varem testitud, mineviku teadmiste või oskuste kogumit – "õppetunde vastandina uuendusele või eksperimentidele", Raymond Williamsi sõnadega öeldes.*

Siiski jätkas kogemus teise varjundi kandmist, tähistades täielikku ja aktiivset teadvust või teadlikkust, mis võib võimaldada midagi katsetada, testida või proovida. Kogemuse määratluse keerukus kas minevikus (traditsioon) või värskelt läbi viiduna (uuendus), mõjutas eksperimendi tähenduse kaheks jaotumist: "katsetamine kontrollitud tingimustes", eristudes üldisemast "uuenduslikest tegudest või protseduuridest". Kuigi eksperimenteerimist seostatakse mõnikord süstemaatiliste protseduuridega, nagu teaduslik meetod, mis eeldavad varem sõnastatud hüpoteese testimisel, kutsutakse terminit esile ka (nii kunstis kui ka teaduses) uute või erinevate kogemuste katsetes, mille tulemusi ei ennustata ette.” (Diaz 2015: 4)

Eva Diaz räägib oma raamatus kunagisest Ameerika Ühendriikides 1933-1957 tegutsenud vabade kunstide eraülikoolist Black Mountain, kus läheneti kunstile ainult katsetamise kaudu. Ta räägib ka kolmest tähelepanuväärsest õppejõust: kunstnik Josef Albers, heliloojast

John Cage ja arhitekt-disainerist Richard Buckminster Fuller, kes kõik lähenesid mõistele katsetamine erinevalt.

Albersi jaoks hõlmas eksperiment "kõiki korratuse ja õnnetuste vastu võitlemise vahendeid". Cage'i arvates ületas eksperimenteerimine arutlemise mustreid, et saavutada suurem määramatus. Ta väitis, et sõna "eksperimentaalne" on sobiv, kui seda ei mõisteta tegu kirjeldavana, mida hiljem edu või ebaõnnestumise alusel hinnata, vaid lihtsalt kui tegu, mille tulemus on teadmata. Fulleri jaoks oli eksperimenteerimine peaaegu vastupidine protseduur, mis ühendas konkreetsete meetodi ebaõnnestumiste korrapärasused tema holistiliselt mõistetud "täieliku mõtlemise" süsteemiga, mis oli teleoloogiline protsess empiiriliste tõdede avastamiseks. Eksperimentaalsed protseduurid olid need, mille abil sai "looduses tegelikult toimuva kehtivaid andmeid" kontseptuaalselt sõnastada ja kunstnike või teiste "kõikehõlmavate disainerite" poolt testida, paljastades sellega üle spetsialiseerunud ühiskonna konventsionaalsed väited või "müüdid", kes haldasid ressursse ebaefektiivselt. (Diaz 2015; 5)

Järeldub, et loomevaldkonnas on katsetamisele erinevalt lähenetude Mina eelistan oma loomingulisel avastusretkel läheneda John Cage'iga sarnase arusaamise järgi eksperimenteerimisest kui "teost, mille tulemus on teadmata" ja ka sõna algsest tähendusest ladina keeles – *experiri*, mis on "proovima" või "katsetama".

2. KATSETAMINE JA PROTSESS

Selles peatükis tutvustan materjali ja põhjendan enda valikuid. Samuti jagan näitleja ja koomiku John Cleese õpetust, kuidas oleks võimalik jõuda paremini avatumasse meeleollu, et loomingulisemalt toimetada. Tuleb jutuks algsed probleemid ja mured ning kuidas nendest välja tulin ning lõpuks ka tegelik tegutsemine ja selle käigus tekkinud tähelepanekuid.

2.1 Materjali valik ja tegevuse põhjendus

Lõputöö teostamiseks valisin märglabori jääkmaterjalid ehk testribad, kontaktkooptad ja n-ö “mõtted” fotod, mis pole kindlal eesmärgil valminud või on füüsiliselt kulunud. Kuna enda materjalist jäi väheks, siis sain testribasid, kontakt kooptaid ja muud vajalikku lisaks osakonna kaaslastelt ning ka täitsa võõraste töid, mis olid jäänud fotoosakonda tolmu koguma.

Materjali valiku põhjus on peamiselt seotud minu sooviga taaskasutada, sest märkan erinevate asjade potentsiaali millegi uue loomiseks. Näiteks fotode vastu, mille kohta öeldakse “kasutu” või “praht” ja anda neile uus eesmärk või võimalus olla “kasulik”. Lisaks emotsionaalsele sidemele leidsin, et pimiku jääkmaterjal on füüsiline näide katsetamisest tööprotsessis, kus töö eesmärk on hoopis negatiivist tasakaalus säritusega positiiv-kujutis paberile kinnistada.

Esialgseks inspiratsiooniks ja lähtekohaks oli enda varasema teose “Tissilamp” stiilis läheneda (Lisa 1), mille tegin 2023. aastal isikunäituse “Oma kehas - aga ma pole Oma” jaoks. Lambikuplit meenutav teos sai valmistatud pimikus tehtud kontaktkooptia fotodest, millel oli näha alasti rindu. . Seejärel kinnitasin selle olemasaolevale lambijalale. Luua midagi sellist oli minu jaoks esmakordne. Sealt edasi sündis teos “Rohkem kui tiss” (Lisa 2) ühisnäituse “Mis värvi on täna taevast sadama kohal?” raames, mille kaudu tutvusin uue printimismaterjaliga ning kogesin, kuidas sellise massiivse töö meisterdamine võtab rohkem aega kui arvata võib. Mõlemad teosed on minu jaoks suurt rolli mänginud nii emotsionaalselt, füüsiliselt kui ka kogemuslikult ning sealt tekkis ka arusaam, et teos ja selle idee pole lõplik ning autorina õpib katsetades nii enda kui ka materjali kohta. Materjalivaliku (testribad ja kontaktkooptad jm) kõrval polnud midagi muud eriti kindlalt paigas, sest üritasin anda endale võimalikult palju vabadust, mõtte- ja tegutsemisruumi, et kogeda katsetamist tõeliselt. Ei saa teha eesmärgita lõputööd, kui oled seadnud omale eesmärgi.

2.2 Katsetamise meeleollu seadmine

Käsitledes lõputööd eesmärgita on tõtt öelda hirmutav. Väga palju ebameeldivaid mõtteid tuleb sellega esile nagu “seda ei võeta vastu”, “see on suht absurden plaan”, “mis siis kui see ei kõlba” ja muud sellist. Panin enda hirmud kirja ja neid hiljem lugedes tundub see kummaliselt humoorikas, et olen võtnud ette teha midagi enda jaoks ja ikka esimesed mõtted lähevad selle peale, et mida teised sellest arvavad. Oli oluline leida viis, kuidas saavutada sobiv tegus meeleolu, et nautida protsessi ja seega pidin alustama muheda keskkonna loomisega ja inspiratsiooni leidmisega.

Suureks abiks loomingulise keskkonna loomiseks oli John Cleese-i videoloeng teemal “Creativity in Management” (Cleese, 1991). Selline video sattus ette lihtsalt tänu sellele, et isa jagas meie pere *Instagram*’i grupivestlusesse klippi tema videost. 36-minutilises videos annab näitleja ja komöödia-geenius John Cleese humoorika ning samas teravmeelse ülevaate loomingulisuse olulisusest juhtimises. Video keskendub ideedele, kuidas luua keskkond, mis soodustab loovust ja innovatsiooni ärimaailmas. Ma küll ei tegele äriaga, kuid sidusin tema lähenemise kunsti loomisega. Cleese toob esile, kuidas loomingulisus pole seotud IQ-ga, vaid oskus panna ennast meeleollu, mis sarnaneb mängimisele ja mida kirjeldatakse kui lapsemeelset olekut. Kuidas niinimetatud kõige “loovamad” inimesed töökeskkonnas ideedega mängisid, et neid uurida mitte mingil otseselt praktilisel eesmärgil, vaid lihtsalt nautimiseks. Ta toob psühholoogilise näite, kuidas inimene funktsioneerib kahes olekus – avatud ja kinnises –, kusjuures loomingulisust pole kinnises olekus võimalik saavutada. Edasi räägib Cleese nendest olekutest ning esitab viisid, kuidas ennast avatud olekusse viia, mis võiks aidata loominguliselt mõelda.

Ta toob esile viis asja, et ennast avatumalt tunda: ruumi, aega ja veel kord aega, enesekindlust ja huumorit. Ruumi all mõtleb ta, et peab ennast välismaailmast eemaldama, andes iseendale ja oma mõtetele ruumi. Cleese mainis kaks korda, et on vaja aega. Esimest aega põhjendas ta vajadusega eemaldada ennast välismaailmast. Teise aja kohta tõi näiteks, kuidas loodud rahulikus ruumi ja aja oasis tekivad muud igapäeva probleemidega seotud mõtted pähe, mille pärast on lihtne lõpetada tegevus, mille tulemus on teadmata ja pigem jätkata tegevustega, mis on sulle tuttavad. Cleese soovib loomingulise keskkonna loomiseks arvestada pikema ajaga (1,5 h). Neljandaks räägib ta enesekindlusest, kus toob näite, et miski muu selles olukorras ei katkesta sul olla loominguline kui hirm teha vigu. Mõeldes, et mis juhtub kui ma teen nii või teisiti ongi eksperimenteerimise essents. Mängulisuse põhiolemus on avatus kõigele, mis juhtuda võib. Tunnetus, et mis iganes juhtub

on okei. Niisiis neljandaks on vaja enesekindlust või julgust olla mänguline, et olla loomingulisem. Viieandaks on huumor. Cleese väidab, et huumor on kõige kiirem viis tuua inimest kinnisest olekust avatud olekusse. (Cleese, 1991)

Niisiis, katsetamine ja mängimine toob esile loomingulisuse ning et loomingulisust rakendada, on vaja ruumi, aega, aega, mängulisust ja huumorit. Ja seda kõike ma hakkasin keskkonna ja meeleolu loomiseks proovima.

2.3 Algus

Esmalt tutvusin materjalidega lähemalt. Leidsin kontakt koopiaid, “valmis” fotosid, tükke fotodest, valguse ja kontrasti testribasid ning “Rohkem kui tiss” teosest ülejäänud tükikesi. Jaotasin kõik eraldi gruppidesse ja siis vaatasin neil olevad kujutised üle. Üritasin mõelda iga kuju, pildi, kontrasti potentsiaalile - kuhu see sobida võiks?

Et mõtted liiga laiali poleks, hakkasin paberitele märkmeid tegema. Leidsin, et oleks hea alustada lambi jätku-ideega, mida olen varasemalt juba teinud, siis oleks lihtne katsetamisega jätkata. Kuna varasem teos oli väga paika pandud lambikupli kujuga, siis mõtlesin seekord teha midagi abstraktsemat (Lisa 3) Tundsin ennast hästi, et mul on sellist aega ja ruumi ja vabadust midagi proovida. See, et tegelen lõputööga sellisel moel pakkus nalja ja tundus osati ebareaalne ent positiivne ja muretu. Kuid ega head asjad kaua kesta.

Kohtusime juhendaja Kaisa Eichega, et rääkida, mis plaan on ja kaugel omadega olen ning ta esitas mulle küsimusi, mida ma ei oodanud. Mida ma tol hetkel ei teadnud, oli see, et need küsimused pidid mind ette valmistama lõputöö komisjoniga kohtumiseks Juhendaja uuris, kuidas ma tööd visuaalselt ette kujutan, miks just selline kuju, kuidas vormistan, seos teose kuju,, materjalivaliku ja lõputöö teemaga ning palju muud sellist. Sai mainitud, et abstraktne kuju pakub huvi, kuid kuna sel polnud täpset põhjendust, pakkusin kiiruga välja, et vormistan teose millimallika kujulise.

Kohtumise järgselt hakkasin siis millimallikate kohta uurima ning üritasin leida neile lõputööga sisulist seost. See oli algselt väga meeldiv protsess, sest millimallikad on juba ammu mulle huvi pakkunud, kuid kunagi pole sattunud nende kohta detailsemalt infot uurima. Õppisin tänu sellele, et eksisteerib selline millimallika liik nagu suurematu millimallikas, kes suudab enda elutsükli tagasi pöörata, kui ta on liiga vana, stressis või haige. Leidsin omamoodi seose suurematu millimallika ja fotopimiku jääkmaterjalide vahel, joonistasin millimallikaid ja kavandit (Lisa 4), kuidas võiks teost luua ning milliste materjalidega seda teostada. Kõik tundus väga meeldiv olevat kuni selle hetkeni, kui hakkasin lõputöö teksti täiendama.

Miski ei klappinud. Sel hetkel veel ei saanud aru miks, aga üritades kirjutada katsetamisest ja sellega seotud tekste lugedes ning siis minnes oma praktilise töö juurde, ei tundunud need omavahel seotud olevat. Tekkis arusaamatus, siis ebakindlus, millest omakorda tulenes ebamugavus kõige suhtes. Pidin ennast sundima tekste lugema ja kirjutama ning vaadates millimallika jooniseid, ei olnud miski loogiline. Jäin mõtlema, et kuhu kadus lõbu. Miks ma pole sellega rahul? Miks see ei sobi tekstiga kokku? Mis siis kui see on liiga skulptuur ja mitte piisavalt foto? Ma pole rahul.

Taipasin lõpuks, et tegu polnud katsetamisega. Ma olin ette planeerinud peaaegu kõik. Olin pannud paika, kuhu kindlat sorti jääkmaterjal läheb, mis siduvus on teose kujul materjaliga, mis on teose kuju seos minuga ja mida kõike veel, aga katsetamisega polnud sel midagi pistmist. Läksin siis selle jutuga juhendaja juurde, olles mures kuidas ta seda võtab, kuidas mul ajaliselts läheb läheb ning jõudsin mõtetega juba sinna, et äkki ma ei lõpeta.

Õnneks oli juhendaja minuga ühel meelel, et planeerimine viis mõtted vales suunas ja sai selgeks, et eelnevalt küsitud küsimused ei olnud mõeldud nende järgi toimetamiseks, vaid ettevalmistuseks. Vestluse käigus käisime läbi erinevad mõtted, kuidas võiks materjale kasutada ning Kaisa tutvustas mulle fotograaf Andres Galeanot ja tema projekti “Unknown Photographers”, mis andsid mulle uue tuule tiibadesse, et lõputööga jätkata.

Niisiis alustasin otsast peale, vaadates taaskord fotomaterjalid üle ning paigutasin kõik gruppidesse. Tekkisid esimesed mõtted, aga tundsin, et midagi jäi puudu. Otsustasin minna Sõbra Prisma olemasolevasse poodi “Sõbralt sõbrale”, et leida lisamaterjale. “Sõbralt sõbrale” on mind mitmeid kordi aidanud, kui on kitsas eelarve ning kuna pole kunagi aimu, mis sealt saada võib, siis see teadmatus sobis, sest jättis ruumi planeerimatusle materjali osas. Leidsin sealt omale kaks lambijalga ja mõned eri suuruses ja kujuga pildiraamid (Lisa 5). Peale lisamaterjali vaatasin üle ka soovitatud fotograafi Andres Galeano tööd ja otsisin temale lisaks teiste kunstnike seast inspiratsiooni.

Andres Galeano on hispaania kunstnik, kes tegeleb joonistamise, fotograafia, video, installatsiooni ja *performance*-kunstiga. Tema näitus “Unknown Photographers” on projekt, mis põhineb leitud või muul moel kogutud vanades fotoalbumites leiduvate piltide taaskasutamisel. Kuna tegelen ise sarnasel moel analoogfotodega, siis võtsin selle lähenemise inspiratsiooniks. (Galeano, 2012)

Peale Galeano on mul pikemat aega olnud põhiliseks inspiratsiooniallikaks ameerika fotograaf ja kunstnik Frank Ockenfels III. Küllastades möödunud sügisel Fotografiskas tema näitust, hakkas kõige teravamalt silma Ockenfelsi märkmik, kus ta väljendas oma mõtteid ja visioone joonistamise ja fotokollaažide kaudu või neid kombineerides. See läks nii hinge ning

jättis mulje, et see on tema viis läbi katsetada ideid enne neid suurelt teostades. Inspiratsiooniks võtsin just need tööd, kus ta oli joonistanud fotode peale. (Ockenfels III, 2022)

Viimasena võtsin eeskujuks ameerika tekstiilikunstniku Lisa Kokini, kes loob oma teoseid peamiselt taaskasutades materjale nagu nõöbid, raamatud ja fotod. Kokini lähenemine fotole tekstiile kasutades ja armastus taaskasutuse vastu, oli kutsuv ning mõtlesingi, et ei pea kõikideks inspiratsiooniallikateks fotograafid valima, sest annab õppida ka muudelt erialadelt. (Kokin, 2016)

2.4 Teoste loomine ja avastused

Olles kogunud kokku materjalid, lisavahendid nagu kuumaliimipüss, traat, raamid ning leidnud inspiratsiooni, oli aeg hakata pihta katsetamisega. Raske on seda teekonda selgesse järjekorda panna, kuna tegevus ise seda polnud – toimetasin kõigega läbiseigi, sest hakkasin pihta uue asjaga niipea kui idee pähe kerkis. Et õppetunnid, mõtted ja teoste protsessid segamini ei läheks, kirjeldan järgnevalt katsetamist tööde kaupa.

2.4.1 3D silm

3D silm oli tehniliselt mu esimene ruumiline teos. Algne mõte, vaadates ühte suuremat ümmargust raami, oli luua midagi sellist, kus pildid tulevad läbi klaasi raamist välja (Lisa 6). Leidsin siis, et sellist asja annaks teha ka ruudukujulise raamiga ja tahtsin just ära kasutada seda ümmargust kuju, sest pole varasemalt eriti tööd teinud ümmarguste raamidega. Kuna teadsin juba seda tööd luues, et tahan teha veel ruumilisi töid, siis jõudsin mõtteni luua raami peale kumer kuju, et harjutada ruumilise töö põhja valmistamist ja kuidas traadid ja võrk painduvad ja hoiavad. Väga hea, et ma seda tegin, sest esimene traat, mille ostsin, oli liiga pehme ja peenike ega sobinud stabiilseks põhjaks (Lisa 7). Käisin siis läbi poest “Kunst ja hobi”, et leida tugevamat traati ning minu õnneks leidsin sealt ka valmis ümmarguse traadi, mis oli peaaegu sama suur kui pildiraam. Meisterdasin siis sellest ja tugevamast traadist kokku uue põhja, mis oli juba kümme korda stabiilsem kui eelmine (Lisa 8). Tõttöelda pole kindel, kas silma idee tekkis valminud põhjast või sellest, et mu kodus paistab erinevaid elemente, mis kas meenutavad silmi või ongi silmad, aga igatahes jõudsin selleni, et kuplist kujuneb erinevatest foto tükkidest hetki märkav silm. Kui alustasin fotode kleepimist kuplile, olin meeletult enesekindel ning idee arenes veel edasi teha silm liikuvaks nagu uks, et oleks silma taga raamitud fotot näha (Lisa 9). Jällegi, kuna tegelesin kõigega jooksvalt ja

vaheldumisi, siis jõudes mingi aja pärast tagasi silma juurde, olles vahepeal teiste tööde juures uusi asju õppinud ja edasi arenenud, oli kuidagi emotsioon teine. Visuaalselt tundus see väga *käsitöölik* olevat ning kuna ei leidnud õiges suuruses uksehinge, millega annaks silm raami külge panna, et seda eest liigutada, siis tekkis kerge ebakindlus ja kurvameelsus, et see pole enam nii vägev kui lootsin. Siis aga meenus, et selle mõte polnudki midagi ideaalset valmis saada, vaid õppida tegevustest ja katsetada ning tegelikult olin taaskord teosele seadnud eesmärgi, kuidas see kindlasti välja peab nägema. Seda mõistes sain aru, et kurvameelsus tulenes minu enda püstitatud eesmärgist, mida ma ei saavutanud. Muutusin taas positiivsemaks, sest sain aru, et tänu sellele silmale said muud ruumilised teosed kindlama struktuuri ning taipasin, et kuumaliimipüss pole kõige parem vahend, millega fotosid kinnitada, sest kõrvetasin sõrmed mitmed korrad ära. Huvi luua ruumiline pilt "3D silm" on siiani alles, lihtsalt on vaja natuke rohkem katsetada ja võib-olla paremini piltide kompositsiooni paigutada.

2.4.2 Millimallikas

Kuna 3D silmast tekkis idee vormistada fotod ruumiliselt, siis võtsin kätte teha midagi massiivsemat ning selleks sai eelnevalt kirjeldatud millimallika idee. Kummaline oli see, et isegi kui millimallika mõte oli algselt liigselt planeeritud ja tekitas ebakindlust, et ma ei tegele katsetamise, vaid ette planeeritud teosega, siis pärast 3D silma töö algatust muutusid mõtted selle suhtes positiivsemaks. Leidsin, et isegi kui midagi on planeeritud, siis see ei tähenda, et katsetada ei võiks. Kuna olin juba proovinud traadist ja võrgust stabiilset põhja vormida, proovisin sama asja suuremale pinnale. Pinna põhjaks sai kodustuudio lambi statiiv ja hajutav vihmavari. Taaskord kitsa eelarve tõttu polnud võimalik midagi uuest materjalist luua ning leides, et oman nelja hajutavat ja reflektiivset vihmavarju, tegi mõte ühe hajutava vihmavarju lahtivõtmise kunstiteose loomise eesmärgil selle talutavaks (Lisa 10). Põhja loomine oli juba enesekindlam tegevus, sest seda sai eelnevalt harjutatud ning varasemalt uuritud info surematu millimallika kohta andis tuge, kui mõtlesin, et fotod saavad uue elu. Tegevus oli ajaliselt mahukas. Kõiki teoseid läbisegi luues ja aeg ajalt meenutades, et peab lõputöö tähtpäevadest kinni pidama, tekitas omamoodi stressi, et ei jõua Millimallika teose kujuga eriti kuhugi (Lisa 11). Oli omamoodi tahtmine samuti polüübiks muutuda ja sealt uuesti meduusaks kasvada ning üks suuremaid võitlusi seda tehes oli meenutada, et ei olegi vaja lõpptulemust, vaid nautida protsessi ja läbi proovida erinevaid tehnikaid. Hirm võis olla suurem ka sellepärast, et 3D silma tehes justkui sai uusi tehnikaid proovida ja nüüd ma

lihtsalt kordan seda, aga muudatusi ei toimunud kuniks meenus Kokini lähenemine fotodele ja kuidas olin vahepeal kahte fotot kokku õmmelnud, et midagi uut luua (Lisa 12). Sellega tekkis uus lähenemine. Kuumaliimipüssi kasutamise asemel võtsin ette fotode kinnitamise põhjale niidi abil. Niidi värviks osutus punane, kuna sellega sai juba eelnevalt katsetatud ning aja jooksul on mul tekkinud huvi lisada must-valge tonaalsusega fotodele punast tooni, mis on õppejõud Piret Veski värvusõpetuse tunnist ka meelde jäänud, kuidas punane värv on see põhitoon, mis paistab kõige paremini välja nii mustast kui ka valgest. Lisaks leidsin punase värvi sobivat ka sellepärast, et kui vaadata surematu millimallika väljanägemist, siis tema läbipaistvas keres on näha tema kõhu sisemust mis on erkpunane ja justkui paprika kujuga. Töötades nende materjalidega, mis mul on, ei andnud mul enda Millimallika puhul keskele punast “kõhtu” luua, sest muidu jääksid ülejäänud fotod valgustamata, aga lõin omamoodi seoses punase niidi ja kõhu vahel (Lisa 13). Eks jällegi suurt rolli mängis tähtaegadega võidujooks ja kuidas käsil oli mitu ideed ning nendele lisaks mõistmine, et tegelikult soovin veel kasutada kodustuudio lambi jalga ja lambipirni kinnitit edaspidiiselt, siis jäi Millimallika loomine sinnapaika. Idee veel elab ning tahtmine on kuju valmis saada, aga pean veel edasi mõtlema, kuhu tulevikus Millimallikas kinnitada, kuna hetkene paigutus on ajutine.

2.4.3 Fotod raamis

Pidev keskendumine väga palju ruumilisele lähenemisele ja meisterdamisele muutis mind vahepeal tegelikult väga ebakindlaks, sest mõttesse kerkis küsimus, et ega see liiga skulptuur ole. Selle hirmu ajal võtsin ette raamid ja hakkasin mõtestama, kuidas annaks luua jääkmaterjalidest pilte, et tegu oleks ikka fotograafiaga. Õnneks peatasin need ebakindlad mõtted enne kui need liiga suureks kasvasid, kui meenutasin Andres Galeano ja Frank Ockenfels III töid. Lubasin iseendale, et isegi kui osati allun omaenda provokatsioonile, et mul peab olema mõni teos raamitud, siis et see saaks olema ikkagi omamoodi huvitaval moel. Milline see huvitav moodus oli, seda ma muidugi alguses ei teadnud. Tekkis mõistmine, et ma polegi eriti joonistanud ega sodinud fotodele nagu Ockenfels III seda on teinud. Niisiis võtsin ette esimesed katsetused, kasutades punast Posca markerit, mis ei paista läbi ja on erksa tooniga ka mustal taustal ja hakkasin fotode peale väikseid mustreid joonistama (Lisa 14). Sealt edasi läksin natukene lustakamasse meeleollu ja hakkasin tuvide fotode peale kirjutama tuvi, kust kulmineerus edasi järgmine idee teha Tuvituvittu teos, millest tuleb hiljem juttu. Kui sai juba fotodele mustreid tehtud ja kirjutatud jõudsin julgusega sinnamaani, et püüda imiteerida mõnda Ockenfelsi teost ja kasutada üldse guašše. Peale Ockenfelsi

üritasin ka Galeano töödele sarnaselt läheneda. See osutus keerulisemaks, sest isegi kui sorteerisin materjalid gruppidesse ja otsisin sealt ka eraldi välja sarnase temaatikaga fotosid nagu loodus, näod või tekstuurid, siis tundus, et ei leidu ikka eriti palju võimalusi, kuidas neid sarnasel moel kokku kombineerida. See oli kui maailma kõige keerulisem pusle, aga leidsin ikkagist mõned viisid, kuidas jääke omavahel uueks pildiks kokku luua. Ühed said raami pandud, aga mitmed tükid läksid Tuvituvittu teose kasutusse.

2.4.4 Tuvituvittu

Kuna olen juba nii mitu korda Tuvituvittu teost maininud, siis räägime sellest järgmisena. See idee kujunes välja konkreetsest mõttest, et mul on suva ja aega ajalt olen tüdinenud. Isegi kui võib öelda, et mu lõputöö on juba suht vabas vormis loodud, siis tundsin ühel hetkel igast asju proovides, et ikkagist on mul lõpuks välja kujunenud mingi plaan. Niisiis üritasin luua teost, mis on puhtalt niisama tehtud. Armastades ikkagist taaskasutust, meenus et mu kapi taga on A0 suuruses pappalus, mis kunagisest projektist alles jäänud. Võtsin selle kasutusse, et mul oleks suurem pind, kuhu teha mida iganes ma soovin. Alguses leidsin, et võiksin ikkagist Andres Galeano moodi pildid kokku panna kui pusle ja mõtlesin, et see on vahva, aga ühel hetkel kui ei leidnud enam sobivaid fototükke, mida kokku panna, muutusin rahutuks ja tegevus ise ebameeldivaks (Lisa 15). Tegevus jäi mingiks ajaks pausile, kuniks joonistasin tuvi piltide peale ja käisin läbi koolist, kust sain uut fotomaterjali, millest tuleb hiljem juttu.

Taaskord meenutades, et peamine on lõbutsemine ja protsessi nautimine, siis mõtlesin, et see oleks hea koht, kus ennast lihtsalt välja elada. Iga kord, kui midagi on ebameeldivat tekitab rahutust, siis kirjutan piltidele ja kleebin suvalt kokku, et oleks mingi “mindless” tegevus. See oli ka hetk, kus sain aru, kui väga mulle meeldib fotosid huumoriga vürtsitada. Mingil moel olen tüdinenud, et igal teosel peab olema mingi mõte ja vajadus, sest tahaks aeg-ajalt lihtsalt midagi lolli ja naljakat teha. Peale selle hakkasin mõistma, kuidas tunnen kaasa tuvidele ja et nad on justkui need äraviskamisele minevad testribad ja fotod, sest kunagi olid tuvid väga kasulikud inimestele (nagu ka need testribad), aga ajad muutuvad ja kui enam millegi järele vajadust pole, ei soovita neid enam oma lähedusse. Just küll seletasin, et ei taha igale tööle mõtet anda, aga eks see ole paratamatu. Tuvituvittu teosel pole muud mõtet peale selle, et see oli aeg ja koht, kus end välja elada. Lisaks oli see teos esimene, kus kasutasin uut materjali, milleks oli kaheksakümnendatel aastatel toodetud barüüt fotopaber.

2.4.5 Barüüt fotopaber

Barüüt fotopaberist rääkides teen tutvustuse, kuidas ma üldsegi selle peale sattusin ning mis mõju oli sellel mu lõputööle. Nimelt saabus aprilli lõpp ja selleksajaks olin omajagu erinevat moodi olemasolevate materjalidega katsetanud, aga tekkis mingi igavus ning huvi uue materjali vastu. Kuigi oli plaan kasutada olemasolevat materjali, siis ei saanud vastu panna sisemisele tahtele uuesti pimikusse minna ja midagi suurendada ning selle käigus värsket materjali saada. Läksin siis kooli, et lisamaterjali hankida, aga selleks oli vaja ka fotopaberit. Üritades ikka lähtuda taaskasutuse põhimõttest, siis uurisin fotoosakonnast fotopaberi kohta, mis on varasematest õpilastest jäänud seisma, aga kuna need olid lubatud teisele tudengile, siis pakkus märglabori meister ja minu lõputöö konsultant Toomas Kalve mulle hoopis barüüt fotopaberit. Selle eripära seisnes mitmes asjas: see oli vana ja aegunud ehk ilmutus, kinnitamine ja pesuaeg ning keemia kogus vajab testimist, materjal ise oli õhem teistest, sest tehniliselt ongi tegu paberiga.. Selle kõigega tutvumine ja suurendamine oli tol hetkel just see mida vajasin, sest taaskord oli tunne, et katsetan uusi materjale ja fotograafilisi võimalusi ning sellele lisaks tekkisid uued ideed, mida veel jõuaks katsetada, enne kui peab lõputööle punkti panema. Uue materjali kasutamine andis mulle ka võimaluse luua fotosid, mis on suuremad kui 18 x 27 cm ning vabaduse teha vigu, sest neid barüüt pabereid on meil pimikus ebareaalselt palju ning selle tõttu ei tekkinud süütunnet, kui suurendades midagi valesti läks. Siiski üritasin hoida “prahi” teket minimaalsena, sest isegi kui tekkis plaan kõik lõputöös ära kasutada, ei tahtnud ma üleliigset materjali koguda.

2.4.6 Abstraktne lamp

Tänu barüüt fotopaberile jõudsin koju uute värskete mõtetega ning toimetasin selle abil edasi Tuvituvittu tööga, aga peale selle mõtlesin luua taaskord veel ühe ruumilise teose, kuid seekord vähem kavandades. Kuigi olin varasemalt mõelnud, et sooviksin teha abstraktset lampi, siis seekord mõtestasin seda nii, et ei tee kavandit, vaid lihtsalt hakkas otsast pihta. Selleks hetkeks tundsin ennast juba enesekindlamana, sest olin sinnani juba omajagu fotodega katsetanud: joonistanud, lõiganud, värvinud, liiminud ja õmmelnud. Nüüd oli lihtsalt vaja luua.

Taustal käis Ööülikooli saade, kus rääkis meie enda loodusfotograafia õppejõud ja bioloog Urmas Tartes teemal “Tähtedest ja inimestest”. Kuigi ma kuulasin Ööülikooli ka teiste teoste loomisel, jäi see eraldi kõrva ja toetas abstraktse lambi loomist. Tartes räägib

selles *podcastis*, kuidas inimene ja loodus on omavahel seotud: “Me tihtipeale kasutame väljendit, et loodus on täiuslik – siin on kõik väga hästi paika seatud ja kõigel on koht ja kõik on ilus ja selge. Ei ole ebatäiuslikumat süsteemi kui maailm, universum, elu ja kogu see maailma täius ja kogu see eluvormide mitmekesisus ja kogu see keeruline elu võrgustik, mis meie ümber on. Seda ei oleks saanud tekkida, kui ei oleks maailmas vigasid. Kui keegi ei eksiks, siis arengut ei oleks.” (Tartes, 2023)

Tartes räägib veel edasi vigade mõjust evolutsioonile ning muudest looduse ja inimese seostest ja see kõik mängis nii suurt rolli lõputöö ja abstraktse lambi loomisel, sest meenutas, et oleme nii väikesed killukesed millestki nii suurest ning karta, mis mulje mu lõputöö jätab komisjonile või mida keegi võib arvata mu kunstist, on nüüdseks nii mõttetu mure.

Abstraktse lambi loomine oli eriti vabastav, kuna traatide ja põhja meisterdamine oli selleks ajaks juba omamoodi selge ning lisa boonuseks leidsin veel rauast materjale ja lambikupli tugesid, mis on aja jooksul seisma jäänud, niisiis sain need lõpuks kasutusele võtta ja neile eesmärgi loodud (Lisa 16). Kuna ka materjal oli erinev eelnevast fotopaberist, siis andis sellega ka paremini kumeraid pindu katta. Kõik mida pidin tegema oli foto veega märjaks tegemine, et see lihtsamini painduks ja õmmelda annaks nii, et paber ei puruneks ega tõmbaks “valesti” kortsu. Sellest lambist ja pidevast Ööülikooli kuulamisest tekkis minus võõras enesekindlus, et lõputöö, mida ma teen on õige ning ma ei peaks kartma, mis juhtub kaitsmistel. Lõpuks tekkis idee luua barüüt paberitele suurendatud fotodest avalik näitus.

2.4.7 Tänavanäitus

Tänavanäituse plaan sündis tegelikult tänu varasemale ideele katta kodu lähedal oleva garaaži seinale joonistatud haakristi märke (Lisa 17). Algne idee oli seda teha graffiti abil ja tänavakunsti proovida, aga nüüdseks omades barüüt paberiga fotosid, mis materjali poolest meenutavad plakateid, siis mõtlesin, et teen lõputöö lõpetuseks näituse. Näituse jõudsin nii palju läbi mõelda, et kindlasti ei lähe kasutusele kõik fotod, mõnele pildile lisan teksti, mis sobib fotoga kokku ning lisan lühikese tutvustuse, mis on näituse idee (Lisa 18). Sellele lisaks oli vaja kasutusele võtta mingit sorti liim, et tööd püsiks seinal, aga taaskord kitsa eelarve tõttu ning ka soovist olla loodussõbralik, otsustasin valmistada kartulitärklisest kliistrit. Õni päev enne lõputöö kirjaliku osa esitamist otsustasin lõpuks minna seina juurde näitust üles panema. Kaasa võtsin sõbranna Marta, et aitaks silma peal hoida kaameral, mis jäädvustas sündmust ning seltsis on niikuinii lõbusam. Panin kaamerale taimeri, et iga minuti tagant teeks aparaat pildi ja et kokku tuleks 30 pilti ning hakkasime pihta (Lisa 19).

Tegime seda hilja õhtul, sest osaliselt tundsin, et päeval võib suuremaid jamasid tulla ning ka mugavusest, et inimesi pole eriti väljas. Olime juba omajagu pilte üles pannud (Lisa 20), meel oli hea ja koguse poolest juba lõpusirgel, kuniks nägin kõrval parklas auto tulesid, mille peale naljatasin, et politsei tuleb ning minuti pärast päriselt tuligi. Seesamune taimer, mis sai kaamerale pandud, tabas perfektselt hetke, kui politsei meie peale välguga näitas ning selleks jäi ka mu viimane dokumentatsioon olukorrast (Lisa 21). Politseinikud alustasid karmi häälega, et meile esitati kaebus ja mida me siin teeme ning paluti dokumente ja isikukoodi, aga kui rääkisin, et teen seda lõputöö jaoks, kattes haakriste ja näituse enda idee on hetke märkamine ja väärtustamine, muutusid politseinikud aina leebemaks. Oli näha, et nad tegelikult said aru, et me ei tee midagi halva mõttega ning kuna naljatasin, et olles vaene kunstitudeng ei ole mul eriti ressursse luua näituseid ja mõtlesin kasutada avalikku pinda mõttega et sinna seinale juba “soditud”, siis üritasid nad isegi kaasa aidata, helistades kellegile eraldi üle uurides, äkki annab mul jätta vähemalt ülespandud teosed seinale ning üritasid abistada mõtetega, et kindlasti on seinasid, kuhu tohib pilte üles panna või äkki järgmine kord garaaži omanikuga läbi rääkida, et oleks luba olemas.

Kahjuks pidin lõpuks ikkagi tööd maha võtma ning kuna eeldasin, et saan näituse püsti, siis ei teinud fotodest pilte enne kui nad liimiga katsin ja üles panin. Niisiis maha võttes pidime panema fotod üksteise peale kokku, et need ära viia ja selle tõttu kleepusid need üksteise külge nii, et neid polegi enam võimalik jäädvustada (Lisa 22). See ebareaalne ja humoorikas kogemus on minu arust täiuslik punkt minu katsetamise teekonnale.

3. “LÕPPTULEMUS”

Lõpptulemus ei eksisteeri! Aga kuna peab lõputöö kokku võtma, siis lõpetame nüüdseks töö. Iga teose käesolev seisund on erinev, sest ka loomingulise töö mahud ja kavatsused olid erinevad. Rolli mängis ka hetkeemotsioon ja tähelepanu. Kui ühest tööst tekkis uus mõte, kuidas midagi katsetada, siis jäi eelnev töö pooleli ning kui polnud meeles sellega jätkata, siis jäi ta selliseks nagu viimati oli. Teosed edenesid kui hetkeemotsioon oli positiivne ning ka juhul kui ma ei sundinud ennast töödega edasi tegelema kui emotsioon oli vastumeelne. Jõudsin sellel loomingulisel avastusretkel “Tuleb mis tuleb” valmistada ja kogeda järgnevaid katsetusi ja töid:

3D silma pupilli loomiseni ja kuju raami külge kinnitamiseni ei jõudnudki. See sai aga põhjaks teistele ruumilistele töödele ning on huvi ideed veel edasi arendada.

Millimallikal kujunes välja vorm millele sai poolenisti kinnitatud fotosid ning alustatud kombitsate kujundamise ja lisamisega. Et mõttega edasi toimetada, oleks vajadus teine tugi ja valgustus leida ning rohkem aega, et paremini fotod ja kombitsad kinnitada, et neid niisama ei raiskaks.

Raamitud tööde valiku seas on Ockenfelsi ja Galeanost inspiratsiooni ajal loodud katsetused ning ka omamoodi lahendused.

Abstraktse lambi kohta võib öelda, et on “valmis”. Selle all mõtlen seda, et kui teistele töödele oleks tahtmine midagi veel lisada või muuta, siis abstraktse lambiga ei oskaks midagi muud teha.

Tänavanäitusest on alles ainult kinnikleepunud fotod, mälestused ja digikaameraga dokumenteeritud ülespaneku aktsioon.

KOKKUVÕTE

Lõputöös protsessikriitiline loominguline avastusretk “Tuleb mis tuleb” kujunes välja üle 20 katsetuse, millest valisin 10, mida esitada. Võtsin oma lõputöö eesmärgiks nautida protsessi ja katsetada läbi erinevaid lähenemisi fotole, mille käigus tutvusin uue fotomaterjaliga (barüüt fotopaber) ning mida läheb vaja, et ruumilisi fototeoseid paremini kinnitada ja neile stabiilsemat põhja ehitada. Isegi kui fookuseks oli katsetamine ja protsessi nautimine, käisid peast läbi inimlikud hirmud ja mõtted nagu “kas see on õige” või “mis siis kui see teistele ei meeldi”. Millest pidin jagu saama oli mõttekäik, et katsetused pole valmis. See küll on inimlik hirm, aga isegi katsetades ja andes iseendale võimalust teha “vigu”, tekib õpitud vajadus teha asju perfektselt.

Lõputöö kirjalikus osas on juttu isiklikest kogemustest ja maailmavaadetest katsetamise teemal ning kuidas on tekkinud mulje, et väliskeskkond ootab kunstnikult lõpptulemust, ega huvitu protsessist. Lisaks sellele tõin näiteid kuidas katsetamise tähendust mõistetakse erinevalt, eriti kunstimaastikul.

Lõputööst õppisin, et protsessi pole vaja rohkem väärtustada, aga kindlasti võrdväärselt lõpptulemusega, sest ilma katsetamise ja eesmäärke püstitamiseta poleks ma jõudnud selliste lahendusteni nagu praegu. Kogu see kogemus kasvatas ka mu enesekindlust ja õpetas enda teoseid enam väärtustama, tänu millele lähenen edaspidiselt tekkinud ideedele julgemalt ning loodetavasti ka tulevikus sünnivad sellevõrra põnevamad “lõpetatud” teosed.

SUMMARY

Process-critical Creative Journey of Discovery “What Will Be, Will Be”

In my thesis Process-critical Creative Journey of Discovery "What Will Be, Will Be" the focus is on enjoying and experimenting the creative process, emphasizing the spontaneity of artistic activity and the joy of discovery, experimenting with the remnants of a black-and-white photo lab. Unlike traditional art projects that strive for a specific end result, my work focuses on the process, refusing to set a definite plan for the works. I want to explore why in art the creative process and experimentation is not valued equally with the ideal final results. In addition, I wanted to develop the courage to approach photography in a different way than usual, in order to develop myself as an artist and find new approaches to the art of photography.

The reason for choosing the material is mainly related to my desire to recycle, because I notice the potential of different things to create something new. For example, I want to give photos that are said to be “useless” or “junk” a new purpose or opportunity to be “useful”. In addition to the emotional connection, I found that the residual material of the dark room is a physical example of experimentation in the work process, where the goal of the work is to fix a positive image with a balanced exposure on paper.

In the written part of the thesis, I present how I came to the idea of this thesis, and what it means to me, and I explore different approaches to the concept of experimentation in art, and how I approach it myself. I will also give examples of how innovation is born as a result of consistent work, not just from setting goals.

Experiments resulting from the thesis are influenced by other artists, everyday activities and current situations. The works were made in a continuous and mixed manner, influencing the initiative of the next one, and the lessons learned developed the approach of the next work. The main observations when looking at the experiments are the use of red color, the addition of humor (mainly puns) in the works and the desire to combine photos with other media.

If the question was why the process and experimentation in art are not valued more than the finished work, then what I learned from this thesis was the understanding that the process

does not need to be valued more, but equally instead, because without experimentation and setting goals, I would not have reached the solutions I have now. All this experience also increased my self-confidence and value regarding my art, thanks to which I will approach photography and ideas in general more boldly in my next projects , and hopefully in the future even more exciting "finished" works will be created.

KASUTATUD ALLIKAD

David Bayles and Ted Orland (1993) *Art & Fear: Observations On the Perils (and Rewards) of Artmaking*. New York: Image Continuum Press.

Eva Díaz (2015). *The Experimenters: Chance and Design at Black Mountain College*. Chicago: The University of Chicago Press.

Elizabeth Gilbert (2015). *Big Magic - Creative Living Beyond Fear*. New York: Riverhead Books.

Cambridge Dictionary. Experimenting definition. [WWW] <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/experimenting>

Eesti Keele Instituut sõnaveeb. Katsetus. [WWW] <https://xn--snaveeb-10a.ee/search/unif/dlall/dsall/katsetus/1>

Wiktionary. Experiri. [WWW] <https://en.wiktionary.org/wiki/experior#Latin>

Pratt People. (2023). Eva Diaz biography. [WWW] <https://www.pratt.edu/people/eva-diaz/>

teNeues. Time Sensitiv Vol 3. [WWW] <https://www.teneues.com/en/book/volume-3>

Frank Ockenfels III. Overview. [WWW] fwo3.com

Andres Galeano. (2012). Unknown Photographers. [WWW] <https://andresgaleano.eu/unknown-photographers/>

Rocio Santa Cruz. (2020). Andres Galeano biography. [WWW] <https://rociosantacruz.com/en/artistas-rsc/andres-galeano/>

Lisa Kokin. Sewn Found Photos 02. [WWW] <https://www.lisakokin.com/sewn-found-photos02>

Rush Philanthropic. (2016). Lisa Kokin biography. [WWW] <https://rushphilanthropic.org/artist/lisa-kokin/>

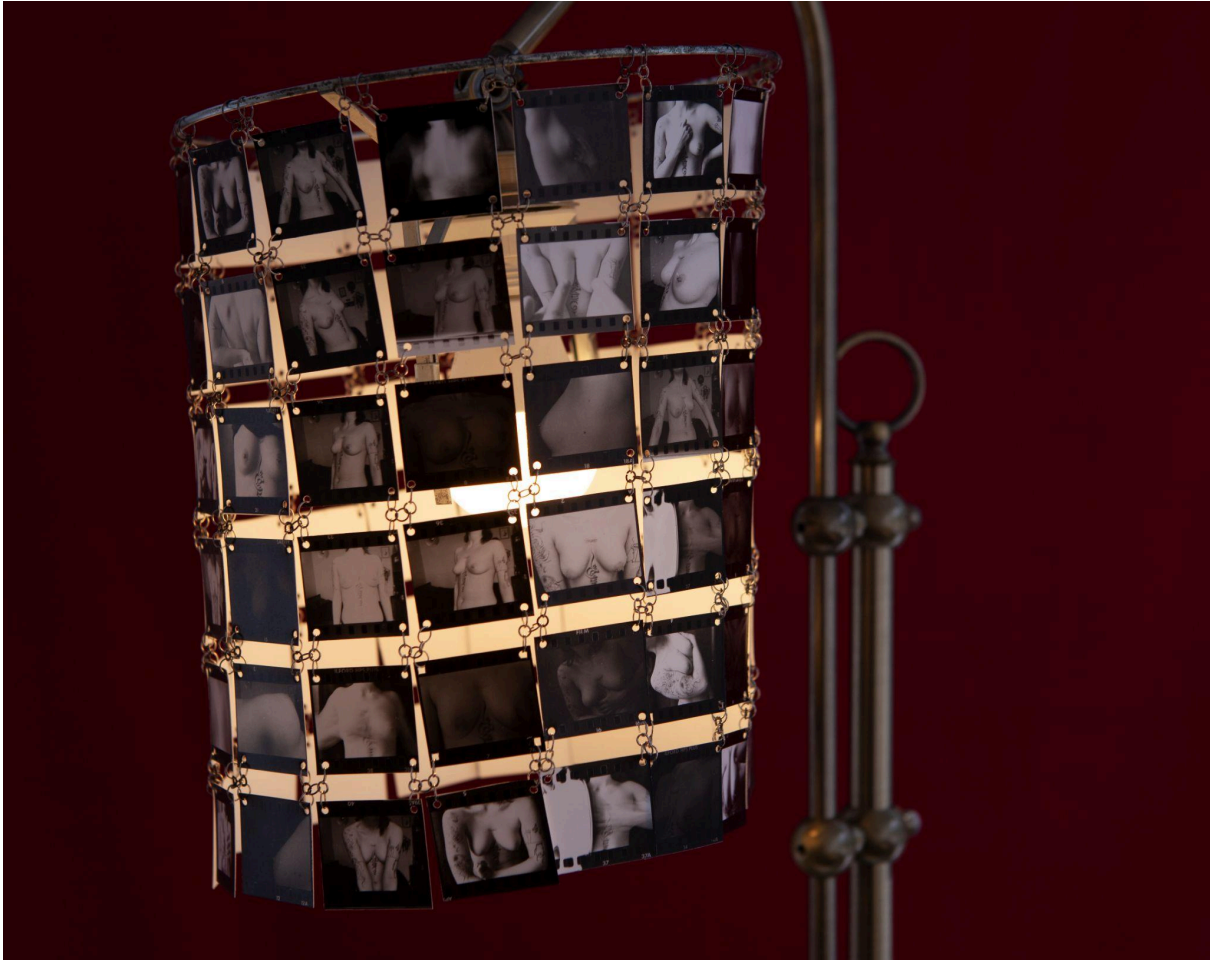
Cleese, J. (1991). John Cleese on Creativity in Management. [Videolindistus] <https://www.youtube.com/watch?v=Pb5oIIP062g>

Grant, A. (2016). The Surprising Habits of Original Thinkers. TED [Videolindistus] <https://www.youtube.com/watch?v=fxbCHn6gE3U&list=LL&index=5&t=1s>

Eesti Rahvusringhääling. (12.05.2024). Öölikool. Urmas Tartes. Tähtedest ja inimestest. [Vikerraadio taskuhääling] <https://vikerraadio.err.ee/1609327256/ooulikool-urmas-tartes-tahtedest-ja-inimestest>

LISAD

Lisa 1. Tissilamp, 2023 kevad. Kontaktkoopiad kinnitatud rõngaste abil lambikupli raamile.

Lisa 2. Rohkem kui tiss, 2023 sügis.

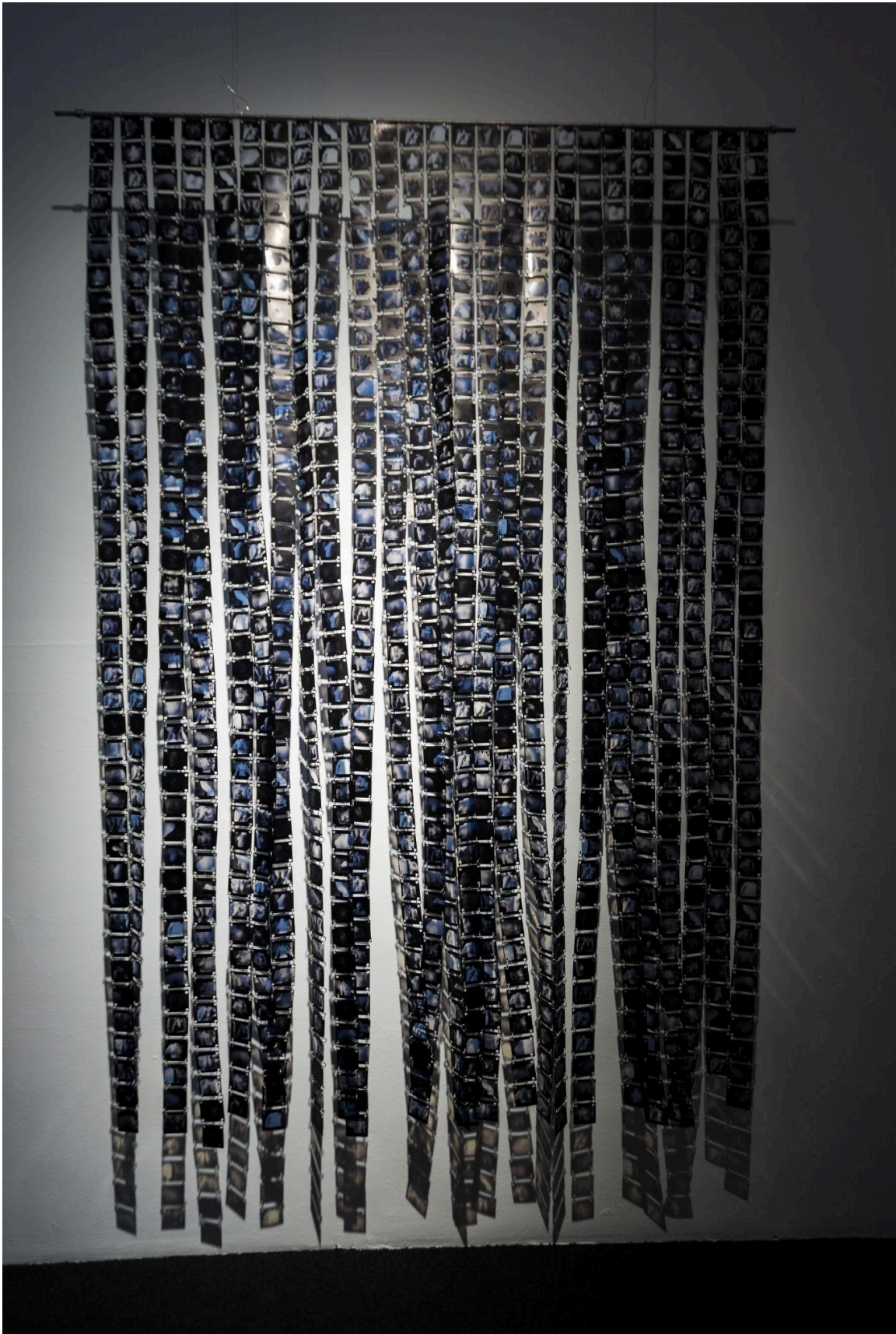
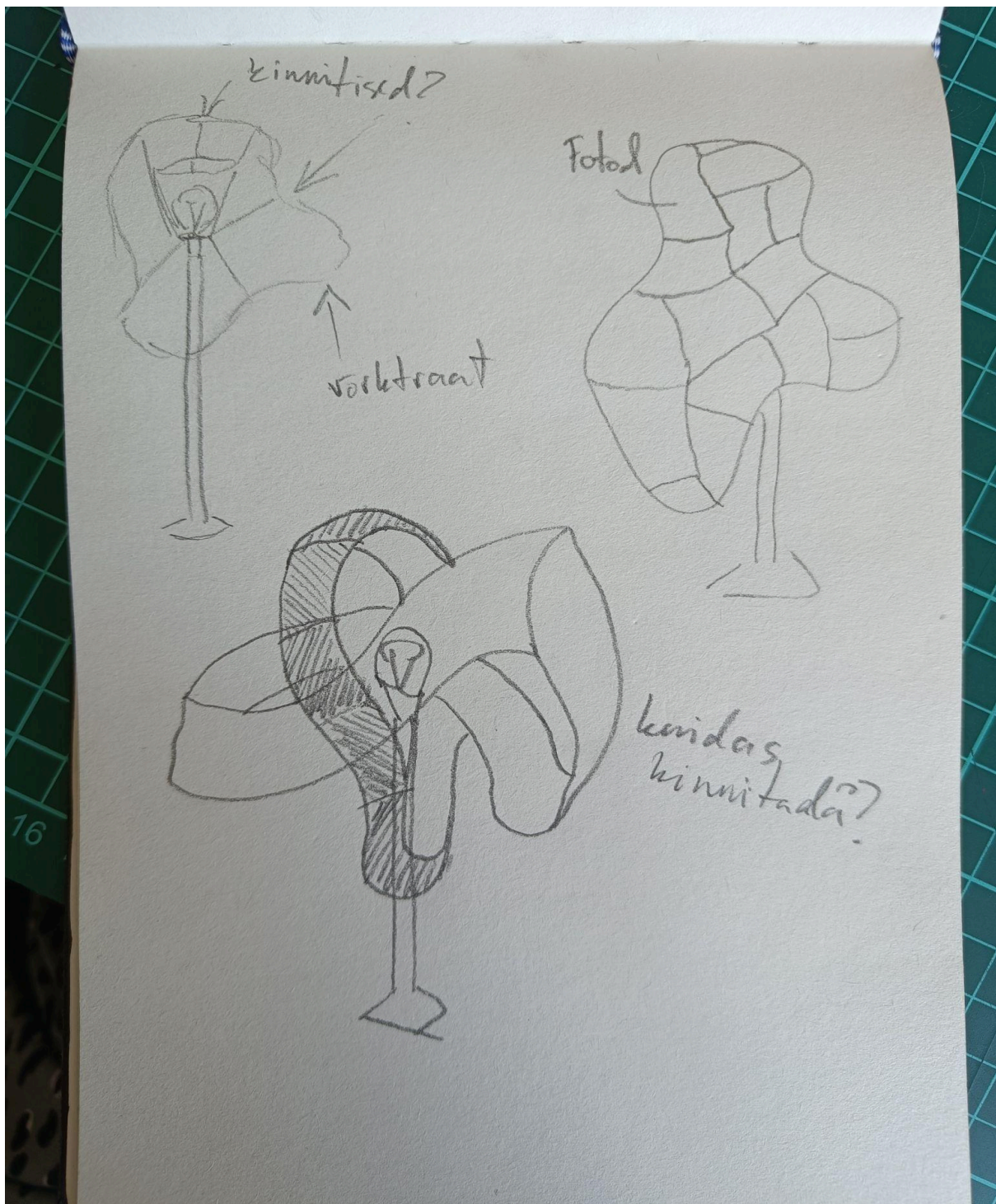
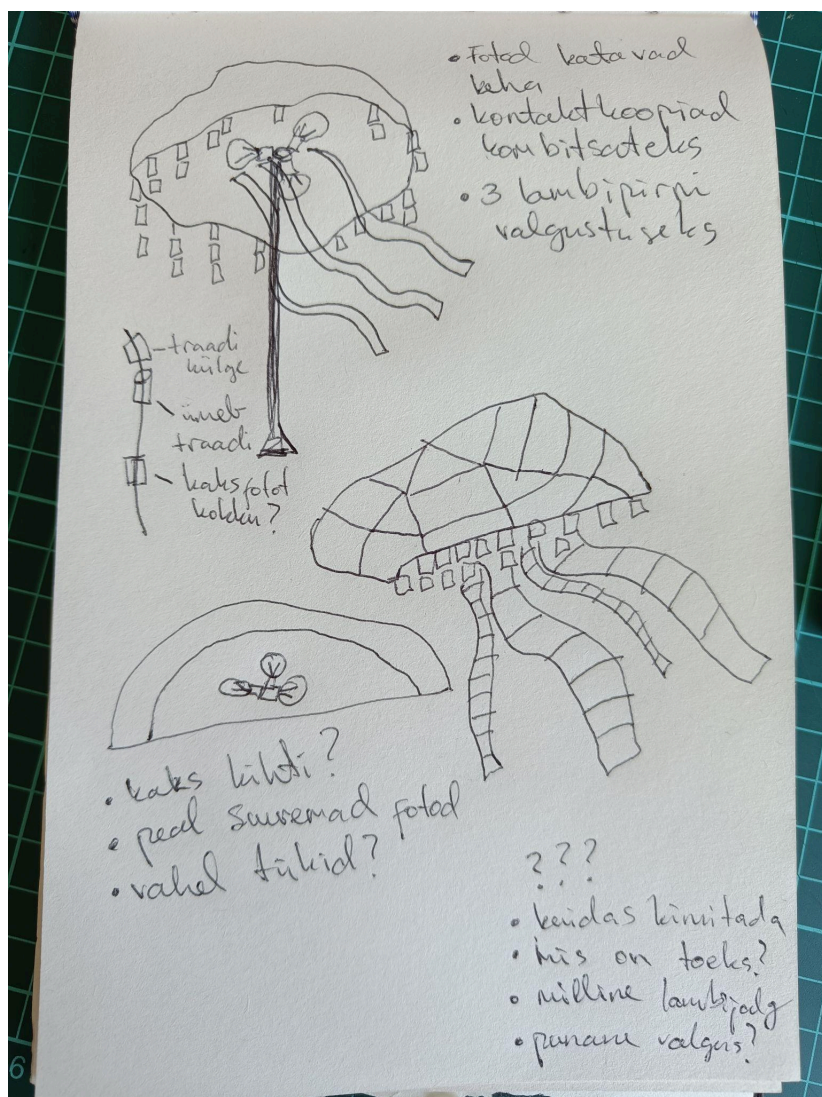
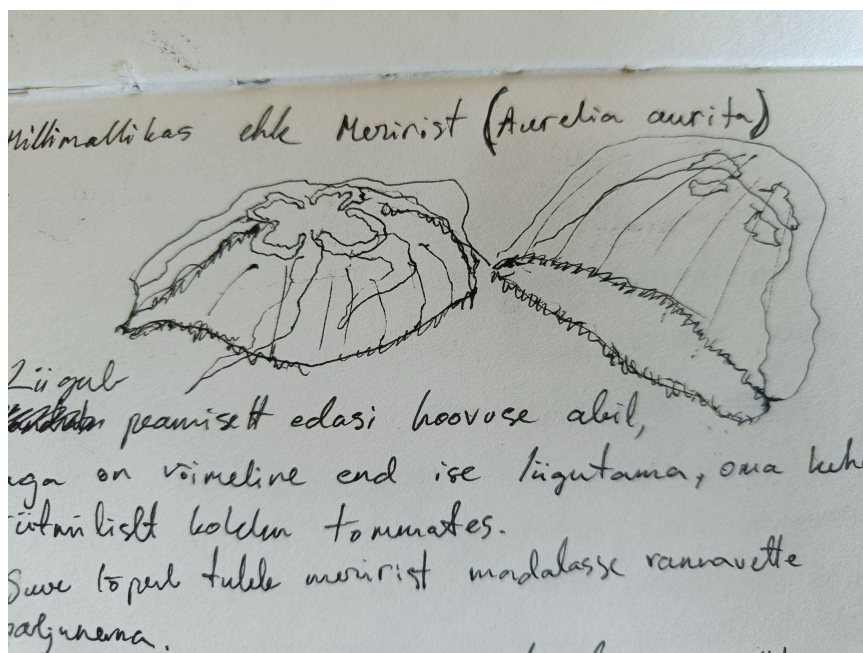

Foto: Jürgen Vainola

Lisa 3. Alge abstraktse lambi kavand

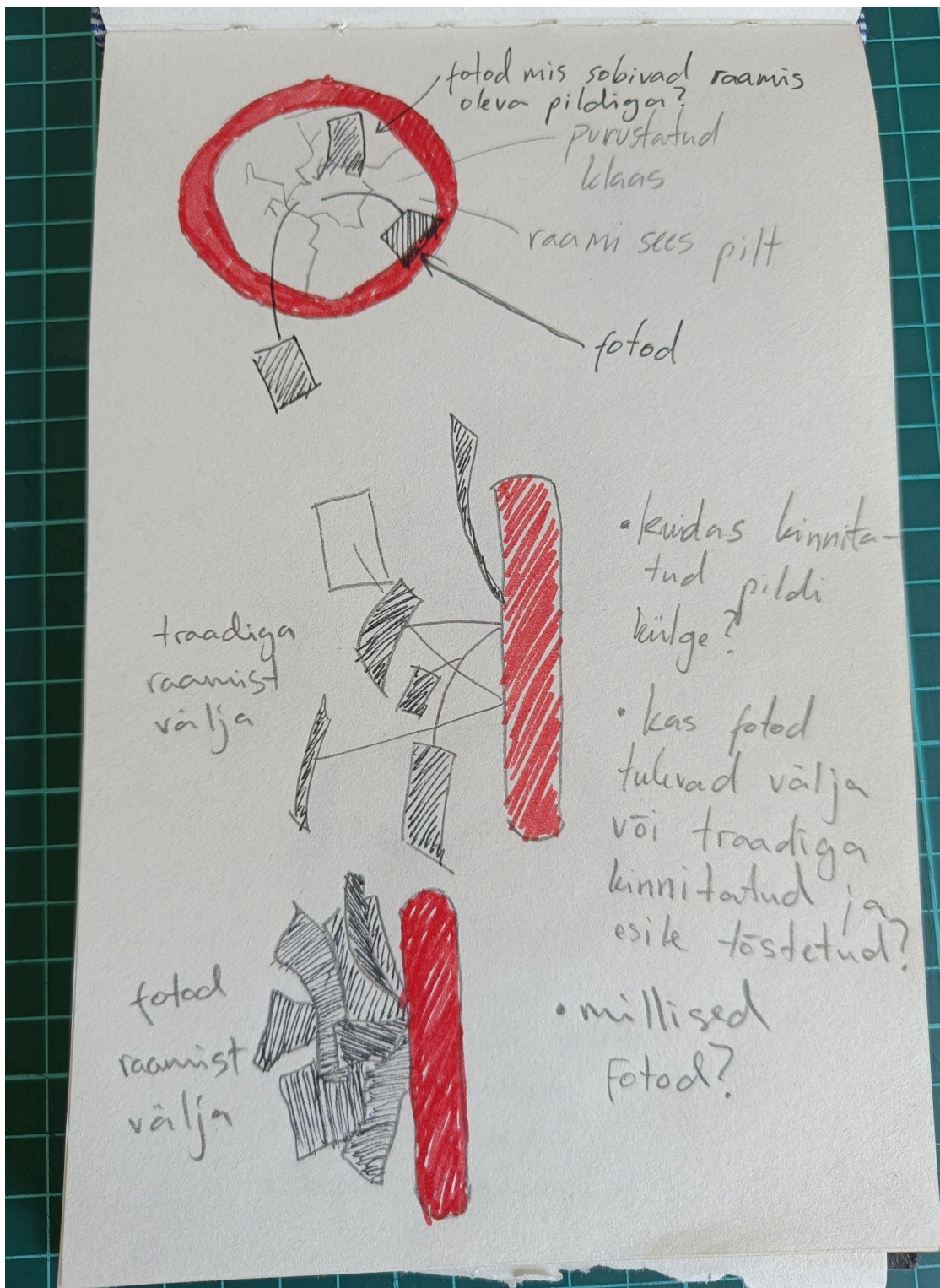
Lisa 4. Millimallika joonised ja algne kavand

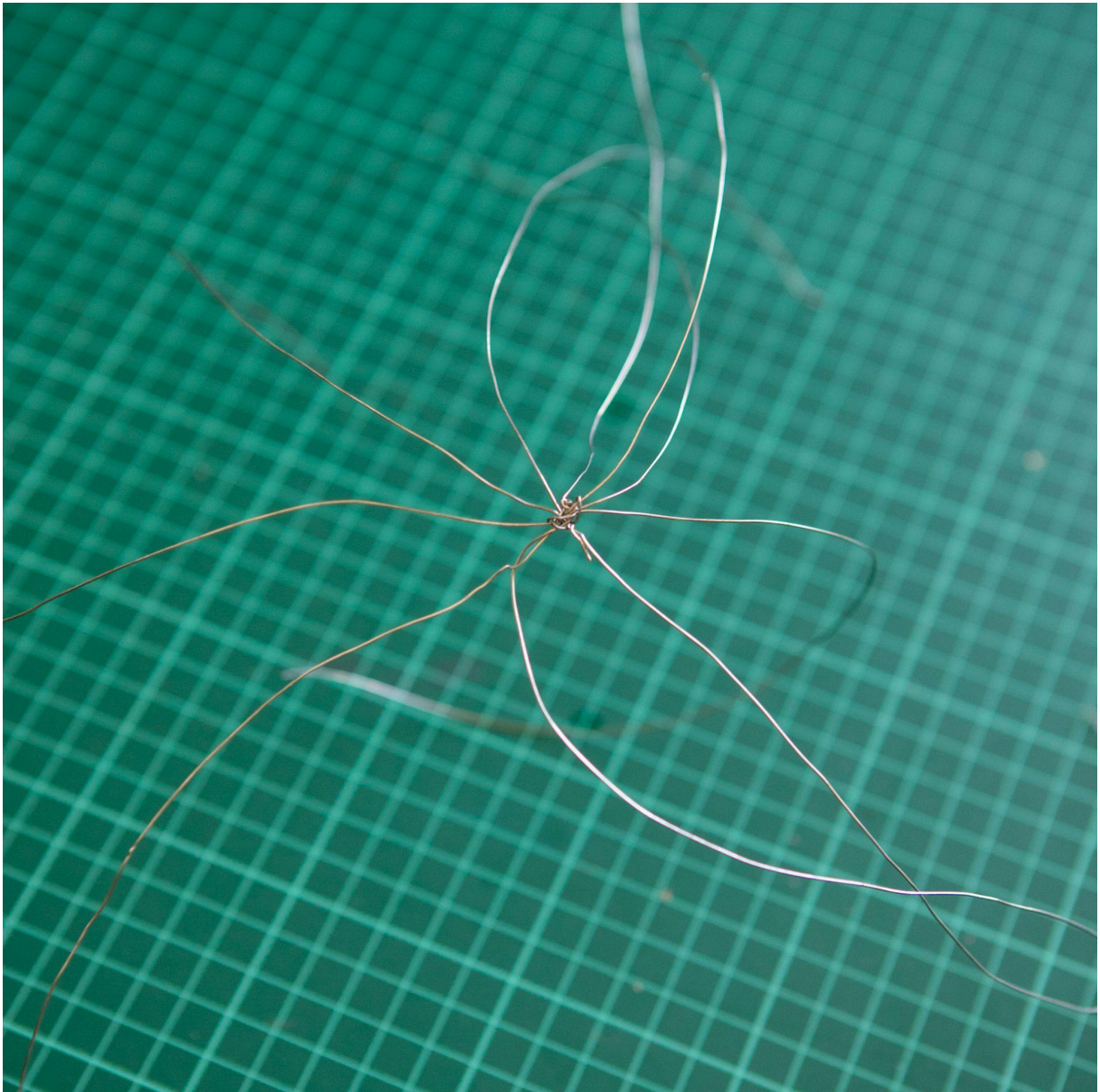
Lisa 5. Kaltsukast leitud materjal

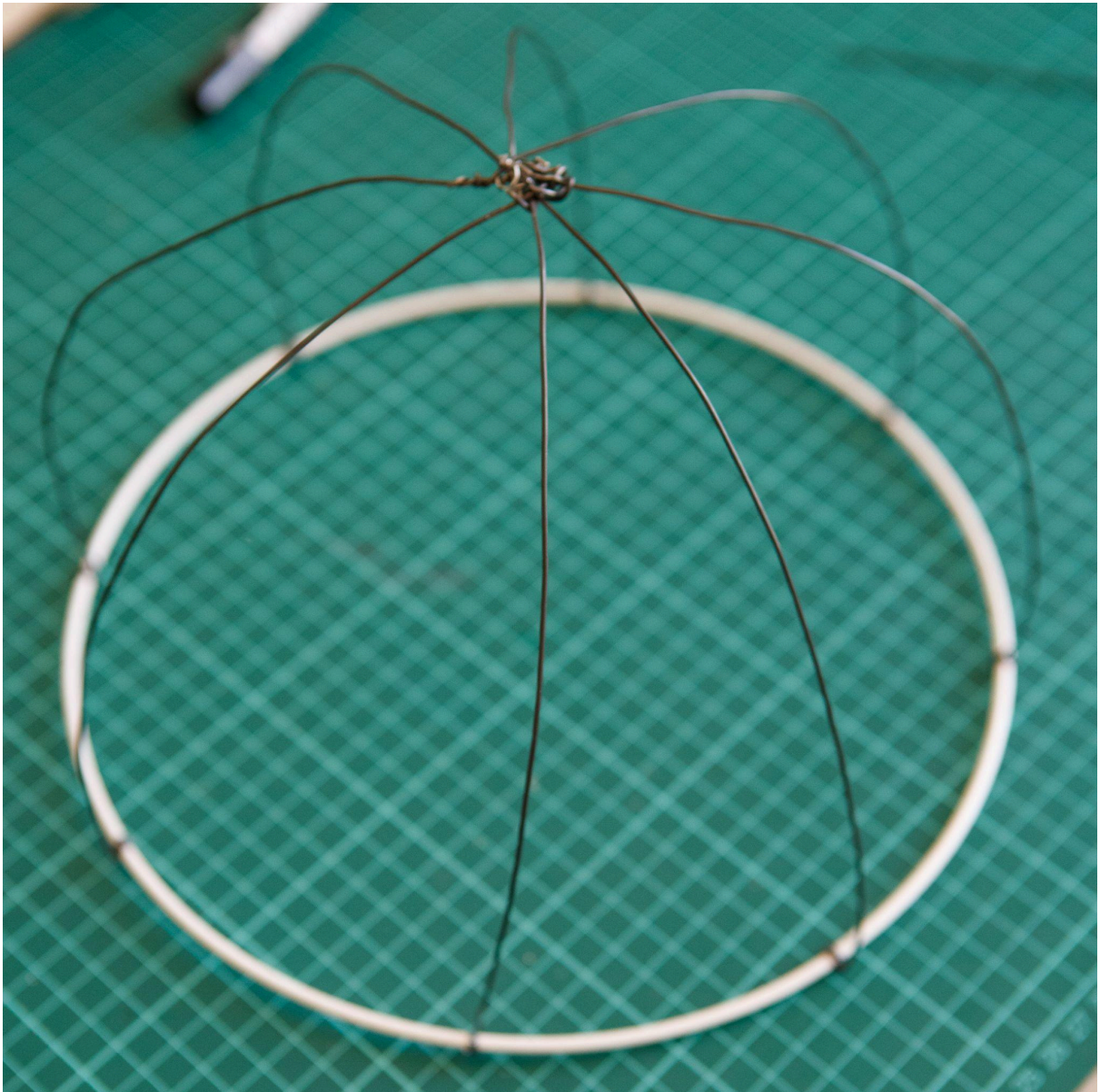
Lisa 6. Raamist välja tulev kavand

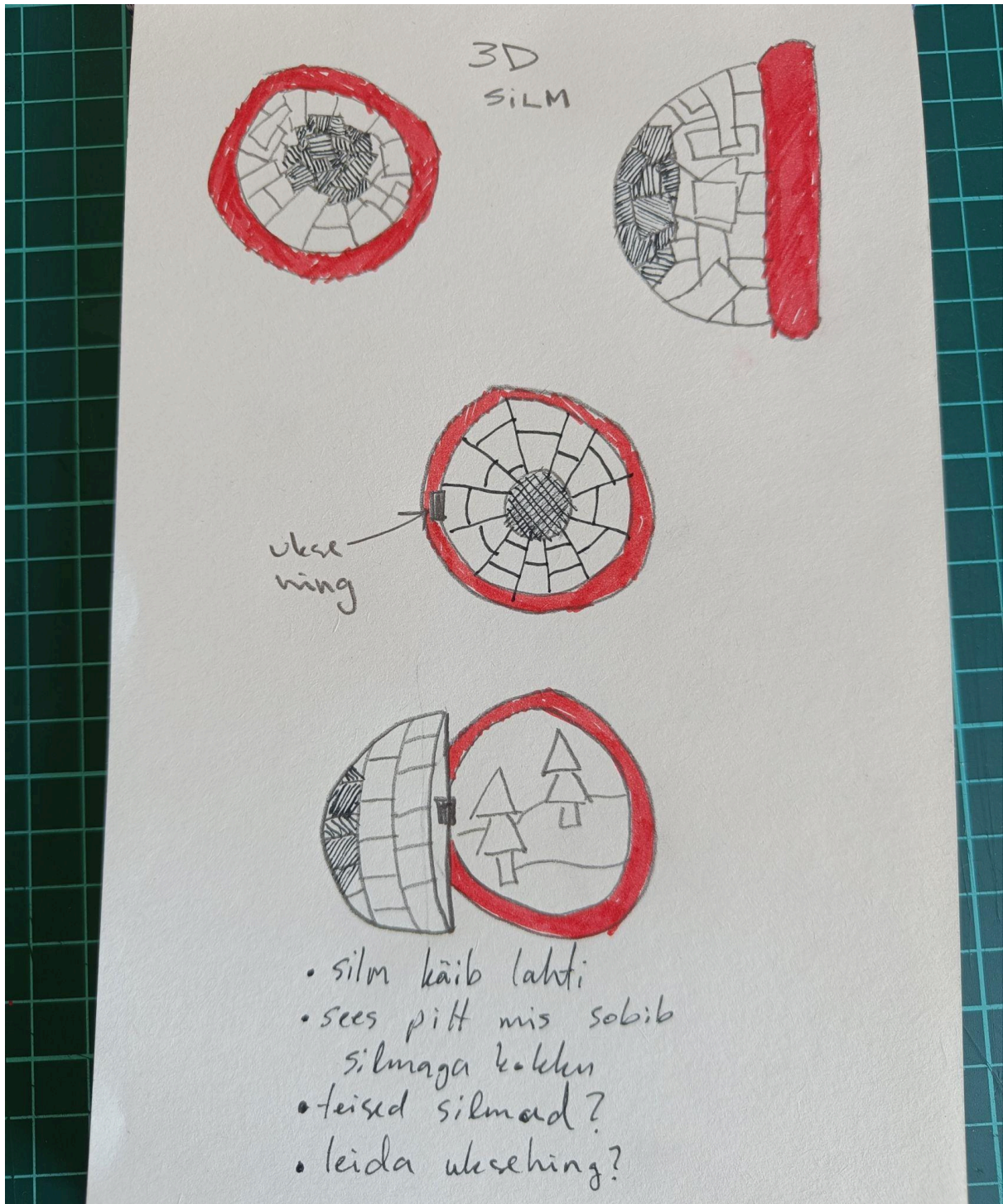
Lisa 7. 3D silma ebastabiilne põhi

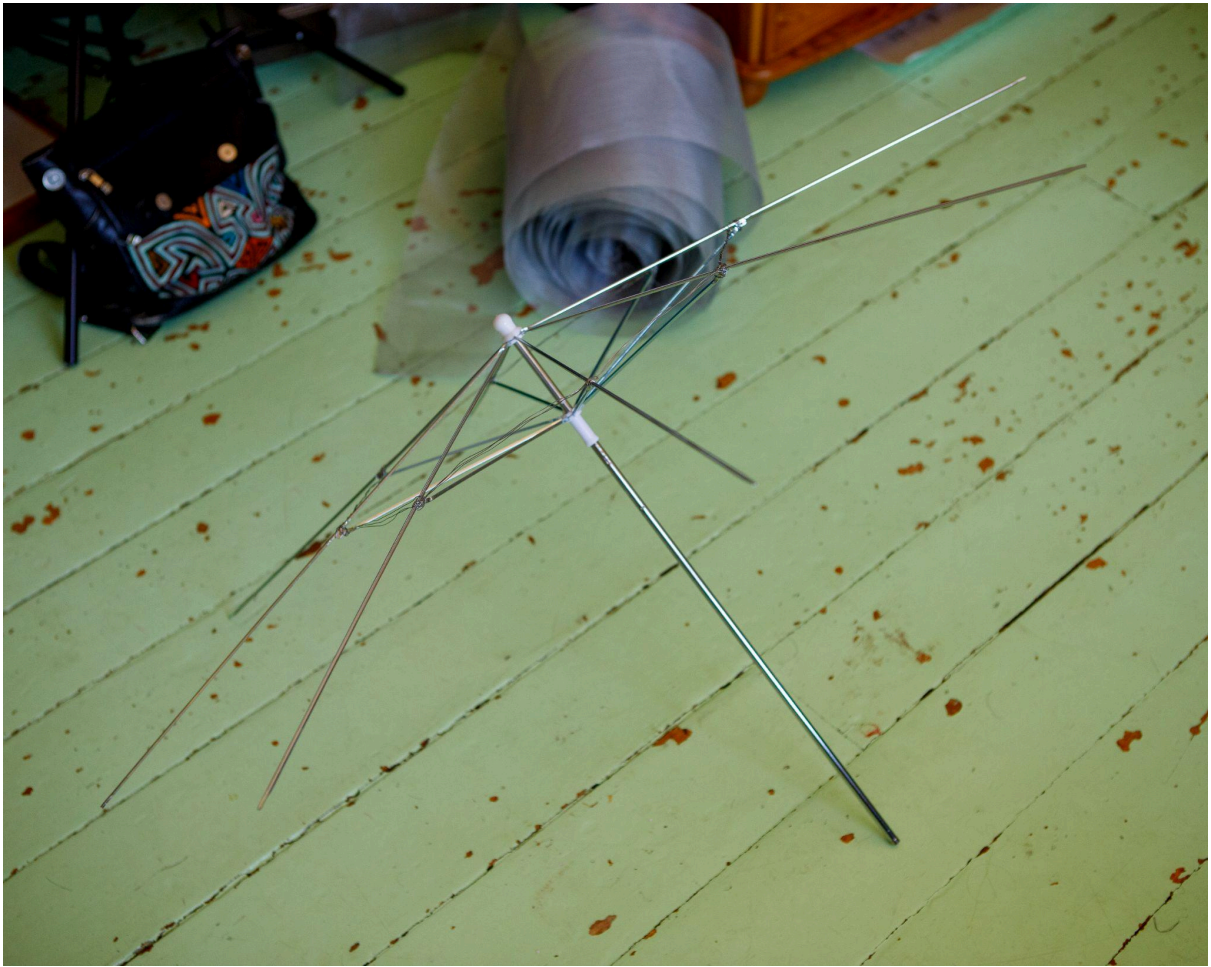
Lisa 8. 3D silma stabiilsem põhi

Lisa 9. 3D silma kavand

Lisa 10. Lahti võetud vihmavari

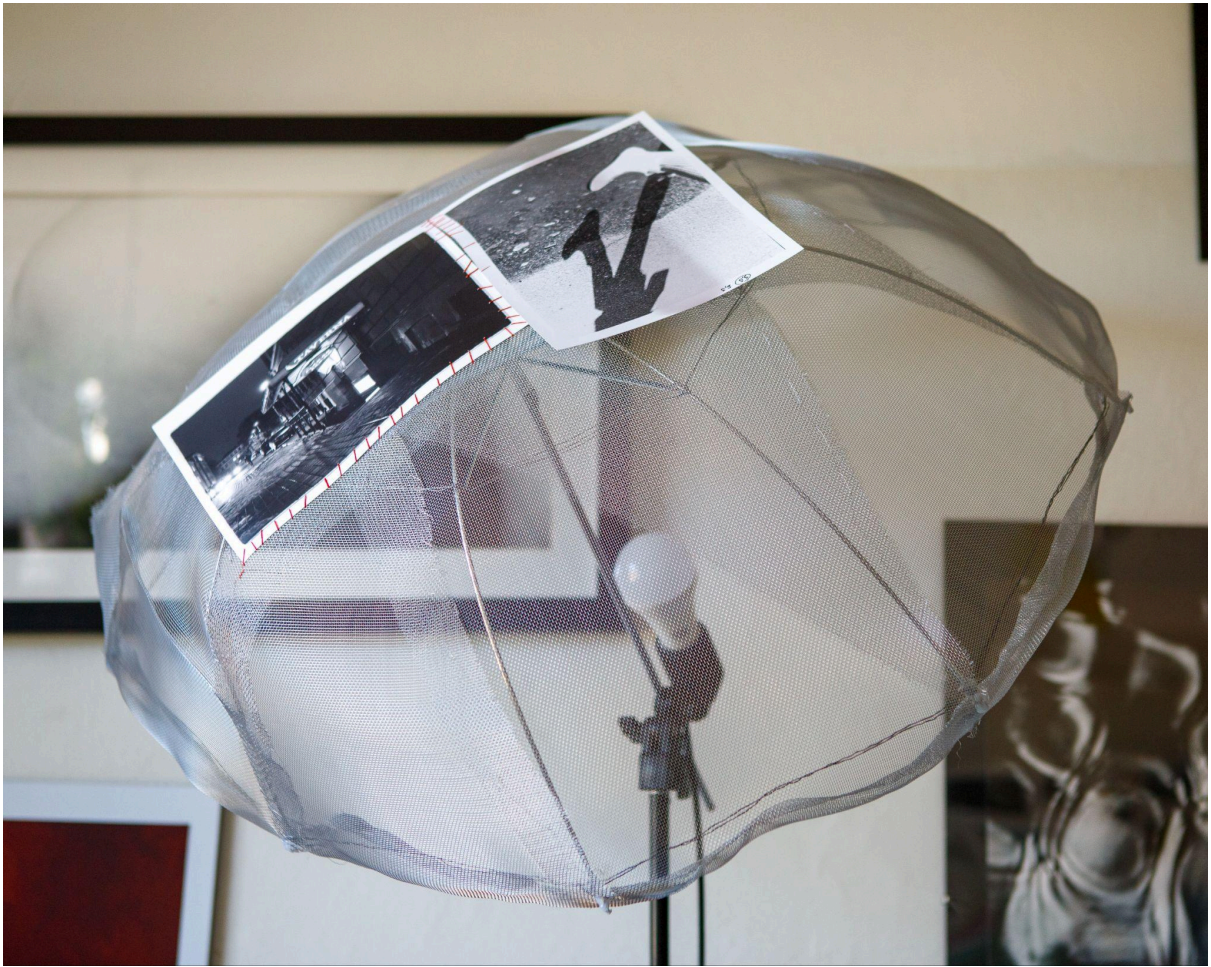
Lisa 11. Poolik millimallikas, ei jõua kuhugi

Lisa 12. Kokini stiilile sarane õmmeldud fotod

Lisa 13. Punase niidiga kinnitatud tööd

Lisa 14. Fotodele joonistatud mustrid

Lisa 15. Tuvituvittu - Galeano sarnane lahendus

Lisa 16. Abstraktse lambi põhi

Lisa 17. Haakristid garaažil

HETKE LEIDMINE

Tere, kallid vaataja.

Olen väga tänulik, et leidsid võtta hetke,
et seda siin vaatama tulla.

Hetke leidmine on raske. Kõik liigub kiiresti-
muundatusi, toimetusi ja inimesi tuleb aina
juurde ning mõistmine, et midagi juhtub
tekitab alles neid tagantjärele meenutades.

Siin jagan teiega kullusesi,
mida oli ilus hetkes märgata ja kaamera abil
tabada.

Lõpetan teoloog Pille Valk tsitaadiga, mida ta
ütles ööülikoolis rääkides temal „Väikesed õnnehetked“:

„Mineviku pärast pedimine ja tuleviku pärast
muretsemise juures unustame ära selle hetke mis
on siin ja praegu. Mis on siin ja praegu ja
mis võib tegehikult olla topmata okeas ja topmata
eriline.“

TEGEMIST ON PALLASE LÕPUTÖÖ RAAMES LOODUD
AVALIKURUUMI NÄITUSEGA.

Minu soov oli katta halvustavaid märke seinal,
katsetada omamoodi tänavakunsti ja (taaskasutada
fotomaterjali millel pole otsesest eesmärki.

Mõistan kui mõnele ei istu selline linnaruumi kasutamine.
Olen omajagu näinud, kuidas avalikus ruumis kunsti
hävitatakse või maha võetakse.
Siiski palun oodata ära 14. juunini, kui kaitsmised läbi.

KOIKE HEAD,

2024

Lisa 19. Tänavanäituse algus

Lisa 20. Enamus pildid seinal

Lisa 21. Politsei meid taskulambiga tabamas

Lisa 22. Kokkukleepunud fotod

